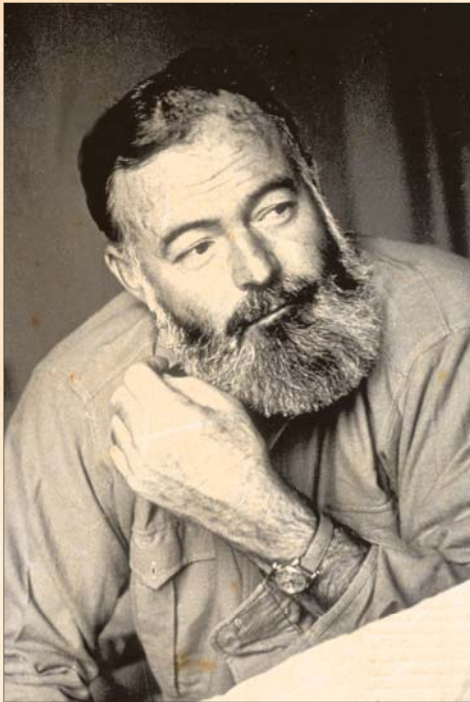

شکل‌های زندگی: نگاهی به حضور نیهیلیسم در ادبیات کلاسیک جهان

نیهیلیسم به چه معناست؟

نادر شهریوری (مدقی)

تورکنیف نیهیلیسم مترادف با فرد انقلابی است و یک انقلابی از نظرش کسی است که اراده خودش را محقق می‌کند، او کسی است که به خود باور دارد و به تعبیر لاکان کسی است که گفتن «من» را یاد گرفته است. شاید تصور تورکنیف از نیهیلیست، میخائیل باکونین، آنا‌رشیست معروف قرن نوزدهم بوده که در هیات بازارف تجلی می‌یابد؛ کسی که ساختارهای متصلب جامعه را به‌عنوان اتوریت‌های قدرت برمی‌تابد و خود را با آنها در نبردی دایمی تصور می‌کند. این موج نیهیلیسم که تاکنون نیز ادامه دارد به‌راستی از چه نشأت گرفته یا در واکنش به چه جریانی است؟

با این حال نیهیلیسم همچون هر جنبش فکری و جریان اجتماعی در تقابل با جو اجتماعی غالب می‌تواند چهره‌های کاملاً متفاوتی از خود بروز دهد. گاه نیهیلیسم را می‌توانیم در هیات سانتیاگوی ماهیگیر، قهرمان اصلی رمان پیرمرد و دریا از همینگوی مشاهده کنیم. پیرمرد ۸۴روز است که صیدی نکرده و چیزی برای خوردن ندارد و مجبور است سر بی‌شام بر زمین بگذارد اما تصمیم می‌گیرد به جایی دورترودورتر برود شاید که در آنجا بتواند ماهی صید کند. در اینجا برنده از نظر پیرمرد کسی است که به جای دور برود اما هرکسی که به جای دورتر می‌رود بازنده خواهد بود. در اینجا همان تناقض رخ می‌دهد که نیچه بر آن تأکید می‌کند؛ باور به ناباوری تا حد آمادگی برای کشته‌شدن به‌خاطر آن باور! رفتن به دورترین جا یا به تعبیری گذشتن از حد! این گذشتن از مرز درواقع عبور از معیارهای پراگماتیستی و محاسبه‌گرانه و سودوزیان‌کردن است. «سانتیاگو ماهیگیری است که از حد گذشته است، از جای دورتری می‌آید، پس معیار پیروزی و شکست او این نیست که از این‌ راه دور چه آورده است، معیار این است که با خاطرات این راه چگونه روبه‌رو شده است. او بازنده‌ای است که در عین حال و به همین دلیل، برنده است، شکست

مروری بر کتاب «از سینمآکِ پاریس تاکنون فیلم تهران: رودررو با فرخ غفاری»

دفاع از هنر حقیقی سینما

ساخت بلکه به پشتوانه تجربه‌ای که در غرب و به‌ویژه از آشنایی و همکاری با هانری لانگلوآ و سینمآک فرانسه آندوخته بود در تهران کانون فیلمی تأسیس کرد که عرصه‌ای شد برای نمایش فیلم‌های هنری و غیرکیشه‌ای که در سینماهای عادی نمایش داده نمی‌شدند. در مقدمه همین کتاب درباره اهداف تأسیس کانون ملی فیلم، از قول فرخ غفاری و به نقل از «تاریخ سینمای ایران»، جمال‌امید می‌خوانیم: «سینمای تجارتی کنونی که طفل ناخلف سینمای حقیقی است، امروز وسیله خطرناکی در دست عده‌ای سودطلب و کاسب شده است که با منظوری جز تحقیر و تحریک غرایز و شهوات غیرانسانی تماشاچیان ندارند یا اگر منظور غیرتجارتی دیگری دارند، آن را هم در راه تأمین منافع کسانی قرار می‌دهند که خود ضامن همین سود و کسب نامشروع می‌باشند.

جای تأسف بسیار است که فیلم‌هایی که به ایران صادر می‌شود، غالباً از این نوع است. فیلم‌هایی هستند که مردم روشن بین ایران آن را برای ملت ایران مضر و خطرناک می‌دانند. ملت ایران فیلم‌های مبتذل تجارتی را مخالف منافع خود می‌داند و کانون ملی فیلم یکی از مظاهر مخالفت مردم و روشنفکران ایران با قبول کورکورانه این واردات است... سینمای تجارتی که به ایران صادر می‌شود با احتیاجات و خواست‌های ملت ایران وفق نمی‌دهد

از **سینمآک پاریس تاکنون فیلم تهران: رودررو با فرخ غفاری** پرویز جاهد نشر نی چاپ اول: ۱۳۹۳

و مردم و روشنفکران باید تا آنجا که می‌توانند با فیلم‌های انحطاطی و فاسد مبارزه کنند... کانون ملی فیلم امیدوار است بتواند با کمک و همکاری نزدیک مردم و روشنفکران ایرانی، قدم‌هایی در راه ترویج و دفاع از هنر حقیقی سینما بردارد و مقدمات تشکیل سینمای هنری را در ایران فراهم سازد.» جاهد در مقدمه کتاب درباره اهمیت فرخ غفاری می‌نویسد: «او نخستین کسی است که دست به جمع‌آوری اسناد و مدارک مربوط به تاریخ سینمای ایران زد و نخستین کسی است که پس از پایان تحصیلات خود در فرانسه و بلژیک و کارآموزی نزد هانری لانگلوآ، فیلم شناس معروف در سینمآک فرانسه، به ایران بازگشت و کانون ملی فیلم و به دنبال آن فیلمخانه ملی ایران را تأسیس کرد.» جاهد آن‌گاه به دل‌بستگی عمیق غفاری به فرهنگ و هنر ایران اشاره می‌کند و همچنین به اینکه اهمیت فرخ غفاری در سینمای ایران تنها برای فیلم‌هایی نیست که او کارگردانی کرده است: «اهمیت فرخ غفاری در سینمای ایران تنها برای فیلم‌هایش نیست بلکه او نیز همانند ابراهیم گلستان

ادبیات

تازه‌های نشر پارسه

ویرانه‌های مدور

«کتابخانه بابل» عنوان مجموعه داستانی است از خورخه لوئیس بورخس که به تازگی با ترجمه مانی صالحی‌علامه در نشر پارسه منتشر شده است. «کتابخانه بابل» هشت قصه از بورخس را دربر گرفته که عناوین آنها عبارتند از: «تلون، اوکبر، اورپیس تریتوس»، «نزدیکی به المعتصم»، «پی‌ری منار، نویسنده کیشوت»، «ویرانه‌های مدور»، «بخت‌آزمایی در بابل»، «بررسی آثار هربرت کوپین»، «کتابخانه بابل» و «باغ جاده‌های چندشاخه». از بین این قصه‌ها، قصه آخر با نام «باغ جاده‌های چندشاخه»، داستانی کارآگاهی است که ویژگی‌های ادبیات پلیسی و جنایی مثل قتل و معماهای مربوط به آن در داستان حضور دارند. بورخس در مقدمه کوتاه کتاب، درباره دیگر داستان‌های مجموعه نوشته: «بقیه داستان‌ها، حکایت‌هایی خیالی است که یکی از آنها –بخت‌آزمایی در بابل– به‌طور کلی از نمادگرایی یا نمادپردازی (سمبولیسم) نیست. من اولین نویسنده داستانی به نام «کتابخانه بابل» نیستم؛ کسانی که درباره تاریخ و ماقبل تاریخ بابل کنجکاوند، می‌توانند به حواشی آخر کتاب مراجعه کنند که نام‌هایی در آن آمده که با هم همخوانی ندارند؛ مثل لوسیوس ولاس ویتس، لوئیس کارول و ارسطو. در داستان «ویرانه‌های مدور»، همه چیز غیرواقعی است. در داستان «پی‌یر منار، نویسنده کیشوت» غیرواقعی بودن به‌سرنوشتی مربوط می‌شود که قهرمان داستان برای خود مقدر کرده است. فهرست نوشته‌هایی که من به او نسبت داده‌ام، چندان هم جالب و سرگرم‌کننده نیست، اما دلخواه خود من هم نبوده است، زیرا نموداری است از تاریخچه روانی او...»

در بیان نیهیلیسم باید از یکی از شاخص‌ترین نیهیلیست‌های قرن نوزدهم در ادبیات قرن نوزدهم یاد کنیم و آن هیتکلیف در رمان بلندی‌های بادگیر اثر امیلی برولته است؛ شخصیتی همچون نیهیلیست‌های قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم که یک راه را تا نهایت آن پی می‌گیرد و آن عشق به کاترین است؛ شخصیتی که در او خشم، عشق، شورش، توأما و یک‌جا جمع شده است. بعدها به نظر می‌رسد نیهیلیست همچون هر جنبش و جریانی از هرگونه جوهره‌ای تهی شده و تعابیر متفاوت و البته «رایجی» متناسب با زمانه خود پیدا کرده است.

• هم نیچه و هم داستایفسکی نیهلیسم را برآمده از ایده‌الیسم یا در واکنش به آن می‌بینند. داستایفسکی نیهیلیست‌های دهه ۶۰ را فرزندان منطقی ایده‌الیسم و لیبرالیسم دهه ۴۰ می‌بیند و نیچه نیهیلیسم را برآمده از دل روایت ایده‌الستی مسیحی در نظر می‌گیرد.

۱) پیرمرد و دریا، مقدمه نجف دریابندری ص ۶۷

۲) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۳) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۴) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۵) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۶) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۷) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۸) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۹) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۰) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۱) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۲) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۳) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۴) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۵) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۶) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۷) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۸) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۹) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۲۰) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۲۱) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۲۲) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۲۳) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۲۴) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۲۵) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۲۶) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۲۷) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۲۸) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۲۹) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۳۰) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۳۱) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۳۲) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۳۳) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۳۴) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۳۵) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۳۶) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۳۷) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۳۸) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۳۹) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۴۰) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۴۱) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۴۲) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۴۳) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۴۴) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۴۵) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۴۶) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۴۷) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۴۸) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۴۹) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۵۰) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۵۱) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۵۲) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۵۳) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۵۴) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۵۵) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۵۶) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۵۷) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۵۸) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۵۹) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۶۰) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۶۱) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۶۲) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۶۳) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۶۴) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۶۵) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۶۶) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۶۷) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۶۸) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۶۹) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۷۰) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۷۱) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۷۲) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۷۳) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۷۴) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۷۵) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۷۶) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۷۷) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۷۸) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۷۹) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۸۰) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۸۱) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۸۲) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۸۳) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۸۴) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۸۵) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۸۶) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۸۷) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۸۸) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۸۹) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۹۰) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۹۱) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۹۲) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۹۳) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۹۴) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۹۵) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۹۶) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۹۷) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۹۸) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۹۹) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۰۰) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۰۱) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۰۲) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۰۳) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۰۴) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۰۵) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۰۶) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۰۷) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۰۸) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۰۹) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۱۰) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۱۱) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۱۲) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۱۳) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۱۴) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۱۵) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۱۶) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۱۷) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۱۸) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۱۹) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۲۰) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۲۱) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۲۲) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۲۳) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۲۴) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۲۵) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۲۶) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۲۷) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۲۸) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۲۹) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۳۰) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۳۱) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۳۲) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۳۳) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۳۴) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۳۵) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۳۶) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۳۷) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۳۸) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۳۹) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۴۰) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۴۱) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۴۲) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸

۱۴۳) پیرمرد و دریا، همینگوی، نجف دریابندری ص۱۲۸